אקשי להו דואג כל הני קושייתא אישתיקו בעי לאכרוזי עליה מיד [1]ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש וכתיב [2]יתר הישמעאלי אמר רבא מלמד שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי (א)[3]עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ומי מהימן והאמר רבי אבא אמר רב ט)א)כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו שאני הכא דהא שמואל ובית דינו קיים מכל מקום קשיא (א) הכא תרגמו [4]כל כבודה בת מלך פנימה במערבא אמרי ואיתימא ר' יצחק אמר קרא [5]ויאמרו אליו איה שרה אשתך וגו' כתנאי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר [6]על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם וכו' דרש רבא מאי דכתיב [7]פתחת למוסרי אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם שני מוסרות שהיו עלי פתחתם רות המואביה ונעמה העמונית דרש רבא מאי דכתיב [8]רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אלי לא נאמר אלא אלינו א) מלמד שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד אמר לו עלי ועליך נאמרו שתי מקראות הללו דרש רבא מאי דכתיב [9]אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי אמר דוד אני אמרתי עתה באתי ולא ידעתי שבמגילת ספר כתוב עלי התם כתיב [10]הנמצאות הכא כתיב [11]מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו אמר עולא א"ר יוחנן בת גר עמוני כשרה לכהונה א"ל רבא בר עולא לעולא כמאן אי כר' יהודה הא אמר ג)בת גר זכר כבת חלל זכר ואי כרבי יוסי פשיטא הא אמר ד)אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה וכ"ת בהנך דראוין לבא בקהל אבל האי דאין ראוי לבא בקהל לא מנא ליה דיליף מכ"ג באלמנה ה)מה לכ"ג באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כ"ג יוכיח ו)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינו ברוב קהל ובתו פסולה אף כאן שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד עבירה דלמא (ב) ודאי בעמוני שנשא בת ישראל קאמרת ז)אע"ג דביאתו בעבירה בתו כשרה א"ל אין דכי אתא רבין א"ר יוחנן ח)בת גר עמוני ובת מצרי שני רבי יוחנן אמר כשרה ור"ל אמר פסולה ר"ל אמר פסולה דיליף לה מכ"ג באלמנה ר' יוחנן אמר כשרה דתני

אם קודם מעשה. שבאת הוראה לידו אמרה ושנאה לתלמידיו בבית המדרש בשם רבו שומעין לו בשעת הוראה ואם לאו אין שומעין לו שמא מחמת מעשה הבא לידו אמרה: **דהא שמואל וב"ד דינו קיים.** ומילתא דעבידא לגלויי הוא ולא משקר בה: **הנה באהל.** דאין דרך אשה לצאת מביתה: **כתנאי.** דאיכא דנפקא ליה מעמוני ואיכא דנפקא ליה מעל דבר: **מוסרות.** הן רצועות שקושרין בהן העול: **פתחת.** שהתירה את הנקבות: **נעמה.** אמו של רחבעם וממנה יצאו מלכי בית דוד: **נפלאותיך ומחשבותיך אלינו.** עלי ועל רחבעם בן בני חשבת לטובה כשהתרת את הנקבות: **אני אמרתי.** בשעה שנמשחתי עתה באתי לגדולה ומקרוב פסקו לי גדולה זו ולא ידעתי שמימי אברהם נכתבה עלי במגילת ספר: **בת גר עמוני.** קא סלקא דעתך עמוני שנתגיירה אשתו עמו והורתה ולידתה בקדושה: בת חלל פסולה לכהונה בפ' עשרה יוחסין(ז) ופלוגתא דרבי יהודה ור' יוסי בפרק עשרה יוחסין(ח): **מנא ליה.** מנא תיתי לן האי דמשום דאין ראוי לבא בקהל בתו פסולה יותר משאר גרים הואיל ונקבותיהן מותרות: **מכהן גדול באלמנה.** דהואיל ואינו ראוי בה בתו חללה ופסולה לכהונה: **מה לכ"ג שכן ביאתו בעבירה.** תאמר בעמוני שנשא עמונית שאין ביאתו בעבירה: **חלל זכר יוכיח.** שמותר בבת ישראל ואין ביאתו בה בעבירה ובתו פסולה לכהונה: **מה לחלל שכן יצירתו בעבירה.** שביאת אביו ואמו בעבירה תאמר בעמוני שאין יצירתו בעבירה: **כ"ג יוכיח.** שאין יצירתו בעבירה ובתו מאלמנה פסולה: **הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל.** אינן כשאר רוב ישראל שהרי יש בכולן צד פגום כהן גדול ביאתו בעבירה חלל יצירתו בעבירה עמוני אינו ראוי לבא בקהל: **צד עבירה.** בת כהן גדול יצירתה בעבירה בת חלל יצירת אביה בעבירה תאמר בעמונית שאין עבירה לא ביצירתה ולא ביצירת אביה ופשיטא שכשרה: **אמר ליה אין.** ולקמן(ט) יליף מעמיו: **בת גר עמוני ומצרי שני.** שנשאו בת ישראל וביאתן בעבירה:

דתני

אם קודם מעשה אמרה שומעין לו. אר"ת דהיינו דוקא היכא דהוא עצמו נוגע בדבר כגון יתרא שהיה צריך לאותה הוראה שהרי בת ישי נשא כדכתיב אשר בא אל אביגיל בת נחש ואמרינן בפ"ק דבבא בתרא (דף יז. ושם) בת מי שמת בעטיו של נחש וכן בפרק נושאין על האנוסה (לקמן דף צח. ושם) גבי גר שהעיד על אשתו ושבעה בניו ובפ' עשרה יוחסין (קדושין דף ע:) גבי עובדא דרב יהודה בכל דוכתא דמייתי לה היו הן צריכין לאותה הוראה אבל אם אין צריכין לאותה הוראה שומעין לו אע"פ שלא אמרה עד שעת מעשה:

כתנאי עמוני ולא עמונית. וא"ת לר' יהודה תקשי ליה מצרי ולא מצרית ואמר ר"י דגבי עמוני ומואבי היה לו לקצר ולכתוב עמון ומואב הלכך מדכתיב עמוני ומואבי אית לן למדרש דלמעט עמונית ומואבית קאתי אבל מצרי אם היה כותב מצרים היה מאריך יותר והא דכתיב אדומי ולא כתיב אדום אגב מצרי כתיב אדומי א): **הבא** כתיב מצאתי דוד. אע"פ שדוד עצמו אמרה ברוח הקודש אמרו:

מכהן גדול באלמנה מה לכ"ג כו'. תימה דמייתי לרבי יוסי האי דינא דכ"ג באלמנה וחלל דאפילו לרבי יהודה לית ליה האי דינא משום דאיכא למיפרך כדפריך הכא מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד עבירה כדאמר בפרק בתרא דקדושין (דף עח. ושם) והוה ליה לאתויי דינא דלאין מיניה ר' יהודה דבת גר זכר כבת חלל זכר מחלל ומצרי ראשון כדאמר התם ומיהו לענין שאר בנות גרים איכא למימר לית ליה לרבי יוסי דינא דר' יהודה דלא חשיב ליה צד השוה שאינו ברוב קהל כיון דגר ראוי לקהל וכן פירש בקונטרס התם ארבי אליעזר בן יעקב דפליג ארבי יהודה אבל הכא גר עמוני דחשיב הוא צד השוה כדאמר הכא כיון דאין ראוי לבא בקהל קשה אמאי לא נדון לר' יוסי מחלל ומצרי ראשון שתפסל בת עמוני שנשא עמונית לכהן אע"ג שראויה לבא בקהל וי"ל דקסבר ר' יוסי כיון דבת מצרי ראשון אינה ראויה לבא בקהל אין לעשות צד השוה מפסול כהונה ופסול קהל ללמוד מהא בעלמא לפסול כהונה ואין להקשות דנילף שפוסל גר בביאתו מחלל ומצרי ראשון דהשתא יש לעשות צד השוה כיון שאין אנו באין לעשות צד השוה ממנה ממה שבנותיהן פסולין זו לקהל וזו לכהונה אלא ממה שאינו ברוב קהל דגר חשוב כרוב קהל לרבנן כדפרישית ועוד דמה להנך שכן זרעם פסול תאמר בגר שבתו כשרה אבל קשה דמחזיר גרושתו ויבמה לשוק נילף שיפסלו בביאתן מחלל ומצרי ראשון וי"ל כמו שפירשנו בספ"ק (דף טו: ושם ד"ה מה) דלרבנן לא ילפינן מאיסור כהונה לעשותה חללה דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ואפילו בהצד השוה מעלמא ומפסול כהונה ורבי יהודה ודאי יליף במה הצד אפילו לפסול בביאתו כדאמר בקידושין (דף עח.): **רבי** יוחנן אמר כשרה. תימה לר"י היכי ילפינן לעיל בהחולץ (דף מה.) מק"ו לאלמנה דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום הא איכא למימר לרבי יוחנן בת גר עמוני שנשא בת ישראל יוכיח שאיסורו שוה בכל ובתו כשרה ולרבן שמעון בן גמליאל דקאמר בפרק אלמנה (לעיל דף סט.) דגר עמוני אינו פוסל בביאתו אתי שפיר אבל לת"ק ולרבי יוסי קשיא ומיהו ממצרי שני אין להקשות תוכיח דמה למצרי שכן עשה: **ריש** לקיש אמר פסולה. הקשה הר' משה כהן דלעיל (שם) משמע דלכולי עלמא בת עמון ומצרי שני כשרה לכהונה דאמר מאי איכא בין תנא קמא לר' יוסי א"ר יוחנן מצרי שני איכא בינייהו כו' לאפוקי מצרי שני דאין זרעו פסול כמו כהן גדול באלמנה וגבי גר עמוני קאמר דאין כל זרעו פסול אלמא בתו כשרה לכהונה ואמר ר"י דסוגיא דהתם ר' יוחנן קאמר ליה דלאמר הכא כשרה אבל ריש לקיש דפוסל הכא יאמר דתנא קמא דפסיל התם היינו משום דזרעו פסול ולא יפרש מילתיה דת"ק כמו שמפרש ר' יוחנן מה כהן גדול שביאתו בעבירה כו' דא"כ הוה משמע דמודה לר' יוסי דמצרי שני אין זרעו פסול אלא לתנא קמא נמי הוה נקט במילתיה מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול כו' דסבירא ליה דבת גר עמוני ומצרי שני זרעו פסול ור' יוסי דקאמר כל שזרעו פסול כו' וממעט מצרי שני אליבא דנפשיה נקיט האי לישנא:

מצרי

מסורת הש"ס

א) [לעיל סט. וש"נ], ב) קדושין ע: לקמן צח. בכורות לח:, ג) [לעיל מו.] קדושין עז., ד) ג"ז שם, ה) קדושין עח., ו) [קדושין כא. וש"נ], ז) [קדושין עז.], ח) [שם], ט) [ע"כ].

◆

תורה אור השלם

1. ואת עמשא שם אבשלם תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגל בת נחש אחות צרויה אם יואב: שמואל ב יז כה
2. ואביגיל ילדה את עמשא ואבי עמשא יתר הישמעאלי: דברי הימים א ב יז
3. לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יי עד עולם: דברים כג ד
4. כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה: תהלים מה יד
5. ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל: בראשית יח ט
6. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך: דברים כג ה
7. אנה יי כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי: תהלים קטז טז
8. רבות עשית אתה יי אלהי נפלאתיך ומחשבתיך אלינו אין ערך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר: תהלים מ ו
9. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי: תהלים מ ח
10. וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנתיך הנמצאת פן תספה בעון העיר: בראשית יט טו
11. מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו: תהלים פט כא

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי תרגמו: (ב) שם דלמא בעמוני שנשא כצ"ל ותיבת ודאי נמחק:

◆

מוסף רש"י

כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא. הלכה חדשה שלא שמעוה מאחר (בכורות לח:). **אם קודם מעשה אמרה.** קודם שבא מעשה לידו היה רגיל לשנותו לתלמידיו (לקמן צח:). קודם שבא מעשה ההלכה לידו (בכורות לח:) אמרה להאי שמועה לתלמידיו בשם רבו (קדושין ע:). **שומעין לו.** נאמן לאומרה בשעת מעשה (שם) ועושין מעשה (בכורות לח:). **ואם לאו אין שומעין לו.** אינו נאמן להעיד בשם רבו, שמא מחמת מעשה הבא לידו הוא אמר כן (קדושין ע:) הואיל וידבר חידוש הוא, שמא בשביל מעשה שבא לידו אומרה (לקמן צח:). **בת גר זכר.** ואפילו מישראלית, כבת חלל זכר. ופסולה לכהונה, אבל בת גיורת מישראל כשירה (קדושין עז.). **שכן ביאתו בעבירה.** באלמנה זו לפיכך בת הנולדה מכהן פסולה לכהונה שהרי יצירתה בעבירה (שם עח.). **חלל יוכיח.** שנשא ישראלית שאין ביאתו בעבירה (שם).

עין משפט נר מצוה

פא א טוש"ע י"ד סימן רמב סעיף לו בהג"ה:

פב ב ג מיי' פי"ט מהלכ' איסורי ביאה הלכה יג טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף ו:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' מלמד שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד. נ"ב עי' עשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק ב' סי' י"ד דף מז ע"ב ובפירוש יד יהודה שם:

◆

תוספות ישנים

א) עי"ל דטעמא דר' יהודה דלא דרשינן ולא מצרית משום דכתיב בני מצרי בנים אשר יולדו הכתוב תלאו בלידה אע"כ גלי קרא דנקבות אסורות וכן אמרינן לקמן: הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל. וא"ת כיון דס"ד השתא שהדין זה נמוד אמאי מכשיר ר' יוסי בת גר וגיורת לכהונה שהרי כמו כן אינן ברוב קהל שבאים מטפה פסולה. דמהאי טעמא פסיל לה ר' יהודה בפרק עשרה יוחסין ולא פרכינן התם עלה אלא מה להצד השוה שבהן שיש בהם צד עבירה ועדיין לא מסקינן לדעתן עד לקמן. וי"ל דלא חשיב לרבי יוסי גר וגיורת אינן ברוב קהל כיון דלית בהו צד פגם כמו באלמנה לכ"ג שביאתו בעבירה וחלל יצירתו בעבירה ועמוני אסור בקהל: מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה. וא"ת ולימא מצרי ראשון שנשא מצרית ראשונה יוכיח שאין בהם צד עבירה שהרי לא ביאתם ולא יצירתם היו בעבירה ואפ"ה בתה פסולה אף לקהל אף אני אביא גר עמוני שתפסל בתו לכל הפחות לכהונה דהכי נמי אמרינן בפרק עשרה יוחסין. וי"ל דלא חשבינן ליה הכא צד השוה משום שאינן שוין דחלל פסולה בתו לכהונה ולא לקהל ובמצרי פסולה בתו אף לקהל. והרא"ם לר"ס דר' יוחנן סבר כרשב"ג דאמר לעיל דגר עמוני אין פוסל אשה בביאתו וא"כ איכא למפרך מה להצד השוה שבהן שכן פוסלין אשה בביאתם תאמר בגר עמוני. וא"ת ומנא ליה לתלמודא כן טעמא וי"ל דמדמכשיר ר' יוחנן בת גר עמוני ולא קפסיל לה מהך דינא א"כ צריך לנו לומר דסבר כרשב"ג דלעיל דאי לאו הכי הוה פסיל לה ר' יוחנן מדינא דחלל ומצרי והא דקאמר הכא ואי כר' יוסי ר"ל אי סבר כר' יוסי דבת גר וגיורת כשרה פשיטא דבת עמוני כשרה דמהיכא תיכל לפוסלה אי מכ"ג באלמנה וכו' אבל כרבי יוסי ממש לא סבר דהא ר' יוסי פליג לעיל אדרשב"ג ור' יוחנן ס"ל כרשב"ג כדפרישית: